

Güney Anadolu'da Yapılan Bir Geziden Notlar

H. METZGER

İstanbulda Fransız Arkeoloji Enstitüsü'nde üye

İstanbul Edebiyat Fakültesinde klâsik arkeoloji profesörü Doktor Arif Müfid Mansel'in ölçülmez iyiliği sayesinde, 1946 ilkbaharında, Pamphylia ve Pisidia'da yapılan bir üniversite gezintisine ben de katıldım. İzmir'den ayrıldıktan sonra, İstanbul'a dönünceye kadar, günü gününe aldığım notları, olduğu gibi, buraya geçiriyorum.

24 Mayıs.

Öğleye doğru Erzurum vapuruna biniyorum, biraz sonra da İzmir'i bırakıyoruz. Eski Pagus'un eteğinde tembelce uzanan bu güzel güney şehirden, istemiye istemiye, uzaklaşıyorum. Yolcuya bir sürü hâtıranın saldırdığı körfezden çıkmak için, saatlerce yol alıyoruz. İşte solumuzda, arhaik İonia'da, fırında pişirilmiş ve boyanmış tuğladan yapılan lâhitlerin imal merkezi olan, eski Klazomenai şehrinin yeri; körfezin ağzında, İ. Ö. VII. yüzyılda, Marsilya'yı kuranların açıldığı, Foça'yı görüyoruz; kuzey-batı ufkunda, Midilli adasının yüce tepeleri yükselirken, günün kavuştuğu sırada, Karaburun'u dolaşıyoruz. Erzurum'un Çeşme dili ile Sakız adası arasından geçtiği saatte gece bastırıyor.

25 Mayıs.

İlk iskelemiz Kuşadası'nda uyumuyorum. Havanın yüzü asık, sahil güçlkle seçiliyor. Kıyıdan ayrılan bir yol, birkaç saatte Selçuk'a, Ephesos'un bulunduğu yere götürüyor. Sisam adasını Mykale dağından ayıran boğazı geçiyor, az sonra da, Menderes deltasına çıkıyoruz. Zamanla eski Latmos körfezini doldurmuş bulunan balçık tabakalarının

meydana getirdiği, düz ve alçak bir sahil boyunca ilerliyoruz. Eskiden antik dünyanın en mutlu şehirlerinden biri olan Miletos'u, Thales'in memleketini, Asyanın ambarını, boşuna arıyorum. Öğle üzeri, bir zamanlar Didyma Apollon'unun koskoca bir tapınağı yükselen burnu dolanıp öğleden sonra, Karia sahilinde, Küllük önlerinde, demirliyoruz. Ne yazık ki, bu iskelede, Milâs'a, yahut hiç olmazsa, İstanbul Arkeoloji Müzesini dolduran o kadar güzel taşın geldiği, eski İasos şehrine uzanacak vaktim yok. Her iskelede tekrarlanacak olan, boşaltma ve yükleme işlerini seyretmekle yetiniyorum. Erzurum'un güvertesinde, koca koca kurutulmuş ot dizilerini karıştıran bir bitkici kafesi, yapacağı Anadolu gezisine hazırlanıyor. Başları, profesör H., bana tasavvurlarından ve sade Fethiye ovasında raslanıp hekimlikte kullanılan bazı bitkiler üzerinde yapmak niyetinde olduğu araştırmalardan bahsediyor. Başka bir yolcu, Anadolu ırmaklarından elde edilen değişik balık çeşitlerinden söz açıyor; ben de, kendi sıramda, bu memleketin, eski yıkıntıları yönünden, sahip bulunduğu şaşılacak zenginliği ve arkeoloji gezgininin önüne koyduğu ölçsüz imkânları övüyorum. Kara rüzgârı Akdeniz bitkilerinin güzel kokularını bize taşıyıp küçük vapurumuz, Skopias burnunu dolaştıktan sonra, İstanköy adasını sağında bırakarak, Bodrum körfezine, eski Halikarnassos'a giredürsun, bu yoldaki konuşmalar gece geç vakte kadar sürüp gidiyor.

26 Mayıs.

Ne Knidos'tan birşey gördüm, ne de oyalı sahilinden. Güneş doğarken, André Chenier'nin şiirlerinde göklere çıkardığı Syme ile Rodos'un Perea burnu arasındayız. Güney ufkunda yüksek bir kara parçası çiziliyor: işte birkaç mil uzağında bulunduğumuz Rodos. Fakat, Erzurum kuzeye doğru çıkıp vahşi güzelliği bizi çoşturmaktan uzak kalmıyan bir kıyıyı takip ediyor. Gün ortasında, tabiatın modern bir donanmaya sunabileceği en güzel bir limana, Marmaris koyuna giriyor ve bana Provence yahut İtalya sahillerini hatırlatan, beyaz taşlı bir kalenin taçladığı, bir balıkçı köyünün önünde demir atıyoruz.

Birkaç günümüzü, seve seve, geçirebileceğimiz bu ağaçlıklı kıyıları bırakıp gitmek gerekiyor. İssız sahil kayalarını takip ediyor ve aşağı yukarı yirmi yıldan beri sonuna kadar götürülen çabalamalara rağmen, hâlâ sıtma tehdidinin iyiden iyiye kendini duyurduğu, bataklığı

çok bir kıyıda, Dalyan'da duruyoruz. Güneş batarken Fethiye körfezine giriyoruz. Manzara unutulur gibi değil. Yüksek bir burnun ardında engin kayboldu; bir gölde ilerliyoruz sanki. Batıda, altın bir toz içinde parıldayan bir sıra ada ile Lykia dağlarının aldığı koyu ve sade renklerin arasındaki tezat insana hüznü veriyor. Erzurum'un güvertesinden, limana hâkim tepelerin üstünde, ağzı bir tapınağın cephesini andıran, kayalara oyulmuş, mezarlar farkediyorum. Geniş bir bölgeyi, garip ve eşine az raslanır, anıtlarla beziyen o anlaşılmaz insanları derinden düşünmeğe koyuluyorum.

27 Mayıs.

Fethiye körfezindeki iskelemiz gece geç vakte kadar uzuyor. Güverteye çıktığımız sırada, hâlâ Yedigöller önlerindedir, ama çok geçmeden Ksanthos deltasını ve çevresindeki karlı tepelerin kuşağını görüyoruz.

Eskiden, ırmağın kenarında, British Museum'u süsleyen heykellerin çıkarıldığı mühim bir şehir bulunuyordu. Hangi gün, düzenli kazıların, geçen yüzyıl başında, gözü pek gezginlerin başladığı çalışmayı yeniden ele aldığımızı göreceğiz!

Önce Kalkan önünde, sonra, bir Roma tiyatrosunun yıkıntılarıyla eski Antiphellos şehrinin varlığını hatırladığımız, Kaş'ta demirliyor ve karayı küçük Meis adasından ayıran dar bir liman ağzından geçiyoruz. Yolumuz, yer yer, tarihte adı geçen şehirlere raslanan kayalık bir sahil boyunca devam ediyor. Gün sonunda, Finike'de, eski coğrafyacıların Arysandus'undan başka birşey olmıyan Arkançay'ın denize döküldüğü yerde, duruyoruz.

28 Mayıs.

Kuzeyde ve doğuda, Toros'un ilk tepeleri görünürken, sabahın ilk saatlerinde, Erzurum Lykia sahilleri boyunca ilerlemekte devam ediyor. İlerde, Pamphylia yaylasını, deniz tarafından, boyluboyunca çevreleyen sarp ve dik kıyılarla sayısız çavlanlar görüyoruz. Antalyaya varıyoruz. Hiç oyalanmadan vapurdan iniyor ve sözlerine sadık yol arkadaşlarımla buluşuyorum.

İlk önce, taşrının olanca güzelliğini hâlâ üzerinde taşıyan mahal-

lelerle en yeni yapıların yanyana sıralandığı Antalya'yı geziyorum. Bir ressamı kendinden geçirecek manzaralara raslanan eski şehrin sokaklarında, hayran hayran, dolaşıp duruyorum. Geçen yüzyılın sonlarına kadar, şehrin etrafını kuşatan surlardan geriye kalan biricik iz, Hadrianus Kapısı, Attalid'lerin kurduğu bu eski şehrin, Pax Romana'nın ilk yüzyıllarında, gösterdiği ihtişamı tasdik ediyor.

Öğleden sonra, Perge'ye gidiyor ve Pamphylia koruluğunun içinde, onbeş kilometre kadar, yol alıyoruz. Otobüs bizi, yıkıntılarla ilk tanıştığımız tiyatronun altında bırakıyor. Bir tiyatro, bir stadion, heybetli surlar, bunların hepsi, Romalılar zamanında, belki de içinde Artemis tapınağının bulunduğu, bir Akropolis'in taçladığı büyük bir şehirden haber veriyor. Bugün, bu ıssız yerlerde, ağaç dallarından yapılmış küçük kulübelerde yaşayıp sürülerini otlatan birkaç çobandan başka kimseler oturmuyor. Surların her burcuna leylekler dikilmiş. Gaga takırdatışları, şehrin bir ucundan öteki ucuna, yankılar yapıp birbirine karışıyor. Romalıların, imparatorluk devrinde, sahip bulunduğu yapı sanatını ve şehircilik anlayışını bir kez daha takdir ederek bu eski yıkıntıları dolaşıyoruz. Duvarların dışında, şehrin kuzey batısında uzanan Nekropolis'e de uğradıktan sonra, gezintimize son veriyoruz. Hiç zahmet çekmeden, ince bir toprak tabakası altında, iki sıra üzerine mezarlar farkediyoruz. Bir tanesini, daha geçenlerde, Köy Enstitüsüne taşımışlar. Dönüş yolunu tutmazdan önce, bu mezara bir göz atıp kazanları hayretler içinde bırakacak zenginlikler saklayan bu eski şehre bir daha gelmiye karar veriyoruz.

29 Mayıs.

Bütün gün Antalya müzesinde geçiyor.

30 Mayıs. Sillyon.

Önce geçen gün takip ettiğimiz yolu tutturuyor, sonra da, Perge'yi kuzeyde bırakarak güzel, beton bir köprüden Aksu'yu, eski Kestros'u geçiyoruz. Büyük Kilikia yolundan ayrılıp uzaktan görünen Sillyon Akropolis'ine yöneliyoruz. Maceramızın sonu yaya yapılıyor.

Şehri aşağısındaki kapıların önünde, serin bir kaynağın yanı başında ve bir incir ağacının gölgesinde mola veriyoruz. Yakıcı öğle sı-

çağında, yukarıya tırmanmak epey güç gelecek. Göz kamaştırıcı ışıklar altında beyaza çalan, kır renginde kireç taşından yapılmış güzel hellenistik duvarların kenarında, hisara giden dar ve taşlıklı pátikada yürüyoruz. Pamphylia ovasına söz geçirmek için, her devir, bu sağlam dayanak noktasını elinde tutmak lüzumunu duyduğundan, Akropolis'te, yer yer, Bizanslılardan ve Selçuklulardan kalma yapılara raslanıyor. Fakat, hisarın kuruluşu Greklerin buralara uzandığı devre kadar gidiyor. Tepedeki düzlükte, su katılmamış hellenistik uslûbun bir örneğini ortaya koyan, dik dörtgen şeklinde, uzun bir yapının önünde insan hayranlıkla duraklıyor.

Lykia kıyılarının son yalçın yamaçlarından ta Manavgat çevresine kadar, gözün alabildiğine, görünen geniş Pamphylia ovasının tepeden seyrine doyum olmuyor. Kuzeyde Toros, korkunç bir set gibi, önümüzü kapıyor. Dolaydaki bölgelerde oturan dağ insanlarının, kuzey rüzgârlarından korunan ve son derece sulak olan bu verimli ovaya daima neden göz diktiği ve çapulculara karşı açılan sonu gelmez savaşlarda, Sillyon hisarından neler beklendiği kolayca anlaşılıyor.

Başka bir yoldan inip Yürük çadırlarının arasından yürüyoruz. İlk kez olmak üzere, siyah keçi kılından yapılmış çergelerini seyre dalyorum, yalnız bir iki köpeğin endişe verici yaklaşması bu sert tabiatlı göçebeleri daha yakından tanımama engel oluyor.

1 Haziran. Side.

Antalya'dan çıkarken, Kilikia yolu boyunca gidiyor ve yeniden Kestros'u sonra da, İ. Ö. 468 yılında, Atinalı Kimon'un idaresindeki donanmanın Pers'li Ariomandes'in donanmasını bozguna uğrattığı Eurymedon'u geçiyoruz. Yer yer deve kervanlarına raslamasak bana Provence'ı yahut Apulia'yı hatırlatacak olan bir ova içinden, doğuya doğru, yolumuza devam ediyoruz. Aynı adı taşıyan çayın kenarında bulunan Manavgat'a varıyoruz. Koca koca çınarların altında biraz dinlendikten sonra, Girit'ten gelme balıkçıların, antik Side şehrinin yerinde kurduğu küçük bir köy olan Eski-Antalya yoluna koyuluyoruz. Sular kararırken Side'deyiz. Günün son dakikalarını, Roma tiyatrosunu ve yıkıntılarını hâlâ, eskiden denizin epeyce içlerine kadar sokulan, geniş bir burnun üzerinde görülen, tapınakları gezmeye ayırıyoruz. Pamphylia'da, Perge nasıl bir din merkezi ve Sillyon da askerî bir alan yerini

tuttuysa, bu zengin bölgenin gerektirdiği büyük bir ticaret limanı olmak da, diğer şehirlerden çok, Side'ye göreydi. Buralarda, arkaik devirden beri, Kıbrıs'tan, Suriye'den, yahut uzaklardaki Mısır'dan gelen gemicilerin, ta öteden, gözüne çarpan birtakım Deniz tanrıalarının adına kurulmuş, güzel tapınaklar tasavvur etmek insana zevk veriyor.

Ben kandimi hulyaya bırakmışken akşam oluyor. İyi çalgı çalan ve şarkı söyliylen ev sahibimizin bize bir ziyafet hazırladığı köy meydanlığına gidiyorum. Gece, şarkılar ve oyunlar arasında, neşe içinde geçiyor. Devrini tamamlamış zamanlardan, hiçbir hayalet uykumuzu dağıtmıya gelmiyor.

2 Haziran. Aspendos.

Bir zamanlar, Eski-Antalya'yı sıtma kasıp kavuruyordu. Düzenli çabalamalar âfeti kapıp yere vurduğundan, bütün kabile, erkenden, yeni işlere hazır bulunuyor.

Dün karanlık bastırıldığı için yarıda kalan, yıkıntılardaki dolaşmamızı çarçabucak tamamlıyor ve Manavgat yoluna düzülüyoruz. Toros karlarının beslediği bu tez akışlı çayın kenarında biraz dinlendikten sonra, batıya, Aspendos'a dönüyoruz. Güzel bir ortaçağ köprüsünden Eurymedon'u aşıyor ve çok geçmeden Aspendos tiyatrosuna varıyoruz. Dolaydaki köylerden gelen, mahallî esvaplarını giyinmiş, çalgıcılar, davul ve zurna sesleri arasında bizi karşıyorlar. Bngünedek, bu kadar iyi korunmuş bir Roma tiyatrosu görmemiştım: Cavea'nın dayandığı tepenin zirvesinden bakılınca, bu eski yıkıntılar, ilk Toros kollarının meydana getirdiği yüce çerçeve içinde, çok güzel görünüyorlar.

Bundan sonra, şurasında burasında, dikenlikli çalılar içinde kocaman yapı yıkıntıları yükselen Akropolis'i geziyor ve insana yeis veren bir kuraklığa sahip bulunan bu yere, dağın serin sularını ileten bir su bendini uzun uzun seyrediyoruz. Kemerler yerle bir olmuş, fakat ayaklar hâlâ sağlam, herbirinin üzerinde bir leylek yuva yapmış, dudak bükerek, yeryüzündeki eşyanın bütünlüğüyle çöküşüne bakıyor.

4 Haziran. Termessos.

Antalya'dan kalkarken, Lykia bölgesinin bağrından, Korkuteli'ne ve Elmalı'ya giden yolu tutuyoruz. Çarçabuk yukarı Pamphylia yayla-

sına varıyor, sonra da, Pisidia topraklarının başladığını bildiren ağaçlıklı bir dağ geçidine giriyoruz.

Güllük dağının eteğinde, Yenice Hanında, bir dinlenme. Yakında, araba yolunu bırakıp üç saat, çalılar arasından kıvrıla kıvrıla giden, taşlıklı bir keçi yolundan yürümek gerekiyor. Çok geçmeden "Mezarlar Vâdisi" ne varıyor ve iki sıra üzerinde bitip tükenmeksizin uzanan, çoğu kitabeli, külrengi kireç taşından yapılmış mezarlar arasında ilerliyoruz. İnsan, kendi kendine, bu koca Nekropolis yalnız Termessos'lulara mı aitti, yoksa etrafta oturanlar da mı bu yüksek yerde gömülmek istiyorlardı diye sormakta haklıdır. Ötede beride, alınlıklı ve direkli güzel bir yapı, hepsi aynı örnek üzerine yapılmış mezarların tekdüzenliğini bozuyor.

Neden sonra, Güldere dağına, eski Solymos'a bakan, bir çeşit kartal yuvasının üzerine sıralanmış bulunan, tapınaklardan ve tiyatrodan kalma yıkıntılara ayak basıyoruz. Bakışlar ilerlere, Karamançay geçitlerinin ötesinden, Antalya körfezine ve ince bir sis tabakasına bürünmüş bulunan, Pamphylia ovasına kadar uzanıyor. Güney batıda, Lykia'nın karlı zirveleri, güneş altında parlıyor; ilk plan'da, bana Provence'ta, güney İtalya'da ve Yunanistan'da gördüğüm birçok manzaraları hatırlatan, mis kokulu çam ağaçları serpiştirilmiş, sarp kıyıları farkediliyor. Memlekette eskiden oturanları, bu eşine raslanmayan çerçevede içinde, millî tanrıları Zeus Solymeus'a bir tapınak kurmaya götüren şehircilik anlayışını, bir kez daha takdir ediyorum. Olsa olsa Sicilya'da Sagesta'da, yahut Arkadia'da Bassai'da gördüklerim bir yana, yıkıntılarla manzaranın bu kadar tam bir uygunluk içinde eridiğini hiçbir yerde görmedim. Bu yüksek yerde verilen temsilleri ve kutlanan bayramları gözümün önüne getirmeye çalışarak, uzun müddet, tiyatrounun sıralarında oturuyorum.

Fakat, akşam oluyor; dolaydaki çobanlarla, arada sırada, eski bir duvarın dibinde gecelemeye gelen, ayı avından hoşlanan birkaç kişide başka kimsenin uğramadığı bu yıkıntıları bırakıp gitmek gerekiyor. Yeniden "Mezarlar Vâdisi" nin içinden geçiyor ve dikenlikli çalılar arasından delice bir inişten sonra, Antalya yolunu buluyoruz.

6-9 Haziran. Elmalı'ya ve Finike'ye bir gezme.

6 Haziran.

Geçen günkü yolu tutturuyor ve Pisidia yokuşlarını tırmanıyoruz. Yol, adım başında bir, bakışlarımızın zevkle denize ve uzaktaki dağlara kadar uzandığı, zengin ormanların içinden geçiyor.

Öğleye doğru, sık sık, tarihten önceki devirlere ait yerlere raslanan yüksek yaylada ilerliyoruz. Isında yakınlarında, resmî kayıtlarda adı okunmayan bir höyük var. En ateşlilerimiz fırlayıp kucakları çanak çömlek kırığı dolu geri dönüyorlar: prehistorik arkeoloji bir ülke ele geçirdi.

Öğleden sonra, bölgenin idare merkezi Korkuteli'ndeyiz. Gezimizin düzeni, bu yeri ve yakındaki köyleri daha içten araştırmak işini ileriye bırakmamı icap ettiriyor. Yol yükselmekte devam ediyor. En sonunda, 1400 metre kadar yüksekte, bir boğaza erişiyoruz. Lykia yüksek yaylasına giriyor ve geniş bozkırların içinden ilerliyoruz. Otobüsümüz, sahil ovalarının dayanılmaz sıcağından kaçıp kurtulmak için dağ yaylalarına göçen, Yürük kabilelerinin yanından geçiyor. En önde develer yürüyor, sonra eşekler, sürüler ve en arkadan da, eh kolu yüklü, aileler geliyor. Hiç kimse, her yıl, atalarının ezeldeberi takip edegeldiği yolu yeniden bulan bu göçebe kabilelerinin güzelliğine ve pitoresk yönüne yabancı kalamaz.

Hava bozuyor. Şiddetli bir borada, Elmalı'nın içinden geçiyoruz. Fakat, Orta Mektep müdürünün ve öğretmenlerinin karşılayışı çarçabuk bu nahoş intibat siliyor. Memleketin en önde gelen oyuncularını, şerefimize, Halkevine toplanmış: Asya mirası ile Antikite mirasının, garip bir şekilde, elele verdiği bu rakslarda, ilk tez olmak üzere, hazır bulunuyorum.

7 Haziran.

Sabah, dağ yamaçlarına dayanmış güzel bir kasaba olan, Elmalı'yı gezmekle geçiyor. Her tarafta çeşmeler, boylu boslu ağaçlar ve kasabanın mühim bir yol kavşağı olduğu zamanları hatıra getiren hanlar.

Saat onbirde Finike limanına hareket. Başlangıçta, doğu kıyısı boyunca ilerlediğimiz Avlan gölünde sona eren, bataklık bir bölgeye giriyoruz. Bundan sonra, yol bir geçidi ve bir boğazı aşıyor ve adım başında durmalarla geciken iniş başlıyor. Arycanda'nın kaya mezarla-

rına vardığımız zaman, boraya uğruyoruz. Bir hana sığınıp bal ve yoğurtla bir kat daha güzelleşen bol bir öğle yemeği yiyoruz.

Çabucak mezarları gezdikten sonra, sık ağaçlıklı bir Akdeniz bölgesinden çok Alp'leri andıran, ormanlık bir vâdide iniş devam ediyor. Finike sahil ovasına girerken, taze koparılmış eşsiz kayısılar sunan, köylüler tarafından karşılanıyoruz. Kaymakam bize, bütün Akdeniz bitkilerinin yetiştirilmesini kolaylaştıran, eşine az raslanır bir ısıya sahip kazasının zenginliğini övüyor. Daha şimdiden kaymakamın söylediklerine inanmaya hazırız. Gezimizin sonu Finike limanına kadar, keyif ve neşe içinde, yolumuza devam ediyoruz.

Gece deniz kenarında geçiyor. Oturduğum taraçadan, dağdaki çakalların çığıllıklarını işidiyorum.

8 Haziran.

Sabahleyin denizde bir gezinti. Sahilde hava güzel, fakat dağlar hâlâ karla örtülü.

Öğle yemeğini yeryemez, erişilmesi hemen hemen imkânsız görünen, Arycandus'a hâkim, yalçın bir kayalıkta oyulmuş mezarlarını uzaktan hayranlıkla seyrettiğimiz, Limyra yıkıntılarında bir göz atmaya vakit bulamadan Finike'den ayrılıyoruz.

Büyük bir bora patlıyor. Yüksek vâdilerin baharı herhalde can sıkıcı olmalı. Karalık basarken Avlan gölüne varıyoruz. Manzara insanı içinden sarsıyor. Bakışlar, hiç usanmaksızın, yeşil gölden etrafını çevreleyen siyah dağlara, kırmızı bulutlardan açık mai göğe geçiyor. Bu hayali renklerden bir ressamın edeceği istifadeyi düşünüyorum.

Bundan sonra bataklıklar bölgesine giriyoruz. Yüklü otobüsümüz, sık sık, çamura batıyor, yeniden yola koyulabilmek için akla karayı seçiyoruz, Nihayet, uzaktan Elmalı'nın ışıklarını görüyor ve ilk gece pek çok hoşumuza gitmiş olan güzel konukseverliğe tekrar kavuşuyoruz.

9 Haziran.

Korkuteli yolundan Antalya'ya dönüş. Kendi kendime bir daha gelmiye söz vererek, Lykia'ya allaha ısmarladık diyorum.

10 Haziran. Antalya - Isparta.

Antalya-Burdur posta yolu boyunca ilerliyoruz. Bir saat sonra, Pamphylia yaylasının bittiği yerde, Kırkgöz hanında mola veriyoruz. Bundan sonra, şurasında burasında, tarihten önceki devirlerle uğraşanlarımıza saadet veren, höyüklerin görüldüğü, ardarda geçitler ve yüksek vâdiler.

Vaktiyle Victor Bézard'ın meydana çıkardığı Ariasus yakınından geçiyor ve güneş batarken Burdur'u müjdeliyen kum tepelerine varıyoruz. Anadolu tezatlar memleketi. Daha bu sabah, zengin bir bitki örtüsüne sahip, iyi sulanan, verimli bir oavadan ayrıldık; işte birkaç saat sonra da çöl ortasında bulunuyoruz. Vaktimiz dar. Burdur'a uğramadan, gölün kenarından, Isparta yoluna koyuluyoruz. Baladız'da, konak yerine kadar yakamızı bırakmıyan, bir borayla karşılaşılıyor. Şehrin ileri gelenleri, unutulmaz bir tarzda bizi ağırlıyor.

11 Haziran, Sagalassos.

Ağlasun yolunu takip ediyor ve hızla yükselirken, zevkle, güzel Toros tepelerini seyrediyoruz. 1600 metre yüksekte, bir dağ manzarası içinde, bana Alp'leri hatırlatan bir boğazı geçiyor ve şerit gibi bir yoldan Sagalassos'a iniyoruz. Bugünkü gezginin değersiz birkaç keçi sürüsünden başka birşeye rasgelmediği bu yerlerde, eskiden, bir tapınak, bir tiyatro, özel yapılar, mezarlar, hiçbirşeyi eksik olmıyan bir şehir bulunuyordu. Ahali bu taşlıkları bırakıp gittiğinden, modern Isparta eski Sagalassos'un mirasını geliştiriyor. Havanın bozması bizi de, bu yıkıntıları bırakmaya, son kez olmak üzere, yüksek yayla gecelerinin güzelliğini tattığımız güllükler ve yemiş bahçeleri şehrine gitmiye zorluyor.

12 Haziran.

Trenimiz öğleden sonra Isparta'dan kalkıyor. Öteki akşam Haydarpaşa'dayız.

Çeviren : NERMİ UYGUR